T091 ATĐ 3 (49) Luận A Tỳ Đạt Ma Đại Tỳ Bà Sa Q42-Tạp Uẩn-Luận về Tư

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 42

CHÖÔNG I: TAÏP UAÅN (Tieáp Theo)

Phaàn Thöù Taùm: LUAÄN VEÀ TÖ

LUAÄN VEÀ TÖ (Phaàn 1)

Theá naøo laø tö? Theá naøo laø Löï? Caùc chöông nhö vaäy vaø giaûi thích veà nghóa töøng chöông ñaõ laõnh hoäi roài, tieáp ñeán caàn phaûi giaûi thích roäng ra. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy veà chaùnh nghóa. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Tö vaø Löï ñeàu laø taâm. Nhö phaùi thí Duï, hoï noùi Tö vaø Töï laø söï sai bieät cuûa taâm, khoâng coù theå rieâng bieät. Vì ngaên chaën caùi chaáp aáy ñeå hieån baøy Tö vaø Löï laø taâm sôû phaùp, coù töï theå rieâng bieät. Hoaëc laïi coù ngöôøi chaáp : AÂm cuûa Tö vaø Löï tuy coù khaùc maø theå khoâng coù gì khaùc. Nhö phaùi Thanh luaän, hoï noùi aâm vaän cuûa Tö vaø Löï tuy khaùc nhau maø theå khoâng coù gì khaùc. Vì ngaên chaën caùi chaáp aáy ñeå hieån baøy töï theå cuûa hai loaïi naøy cuõng khaùc nhau, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Theá naøo laø Tö (suy nghó) ? Ñaùp : Nhöõng suy nghó, cuøng suy nghó, thaâm suy nghó, taùnh cuûa suy nghóa - chuûng loaïi cuûa suy nghó, taâm haønh, yù nghieäp, ñoù goïi laø Tö. Luaän sö cuûa baûn luaän naøy coù ñöôïc söï thieän xaûo ñoái vôùi danh nghóa khaùc nhau, cho neân duøng caùc loaïi teân goïi ñeå bieåu hieän roõ raøng veà theå cuûa tö, lôøi vaên tuy coù khaùc maø theå khoâng coù gì khaùc bieät. Hoûi: Tö trong naøy laø noùi ñeán nhöõng loaïi tö naøo? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Ñaây laø noùi veà Tö daãn daét chuùng ñoàng phaàn. Coù Sö khaùc noùi: Ñaây laø noùi veà Tö cuûa chuùng ñoàng phaân vieân maõn. Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Trong naøy noùi toång quaùt veà taát caû yù nghieäp, hoaëc coù theå laø Tö daãn daét chuùng ñoàng phaàn, hoaëc coù theå laø Tö cuûa chuùng ñoàng phaân vieân maõn, hoaëc laø tö höõu laäu, hoaëc laø Tö voâ laäu, hoaëc laø Tö thuoäc veà yù ñòa, hoaëc laø Tö thuoäc veà naêm thöùc, ñeàu teân goïi laø Tö, bôûi vì taát caû ñeàu coù töôùng taïo taùc. Hoûi: Theá naøo laø Löï (lo nghó). Ñaùp: Nhöng lo nghó, cuøng lo nghó, theâm lo nghó, caân nhaéc, tính toaùn, quaùn saùt, ñoùi goïi laø Löï. Luaän sö cuûa baûn luaän naøy coù ñöôïc söï thieän xaûo ñoái vôùi danh nghóa khaùc nhau, cho neân duøng caùc loaïi teân goïi

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 42 760

ñeå bieåu hieän roõ raøng veà theå cuûa Löï, lôøi vaên tuy coù khaùc maø theå khoâng coù gì khaùc bieät. Hoûi: Löï trong naøy laø noùi ñeán nhöõng loaïi Löï naøo? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: ñaây laø noùi veà Löï thoâng ñaït cuûa boán thaùnh ñeá, nghóa laø kieán ñaïo... maø quaùn saùt boán thaùng ñeá ñuùng nhö thaät.

Coù sö khaùc noùi: Trong naøy ñích thöïc noùi veà löï do tu laø thaønh, nghóa laø Noaõn - Ñaûnh - Nhaãn vaø Theá ñeä nhaát phaùp. Hoaëc coù ngöôøi noùi: Trong naøy ñích thöïc noùi veà Löï do tö maø thaønh, nghóa laø quaùn baát tònh - trì löùc nieäm..., cho ñeán Nieäm Truù. Laïi coù ngöôøi noùi: Trong naøy ñích thöïc noùi veà Löï do Vaên maø thaønh, nghóa laø phaân bieät veà töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp, an laäp treân töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp, tröø taø caùc ngu veà theå cuûa vaät vaø caùi ngu veà sôû duyeân, ôû trong caùc phaùp khoâng taêng, khoâng giaûm. Hoaëc laïi coù ngöôøi noùi: Trong naøy ñích thöïc noùi veà Löï do sinh maø coù ñöôïc, nghóa laø ñoái voái möôøi hai phaàn giaùo trong ba taïng, thoï trì, chuyeån ñoïc troïn veïn vaø truyeàn baù khaép nôi. Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Trong naøy noùi toång quaùt veà taát caû Baùt-nhaõ, hoaëc laø do sinh maø coù ñöôïc, hoaëc laø do vaên maø thaønh, hoaëc laø do Tö maø thaønh, hoaëc laø do Tu maø thaønh, hoaëc laø thoâng ñaït veà ñeá, hoaëc laø höõu laäu, hoaëc laø voâ laäu, hoaëc laø thuoäc veà yù ñòa, hoaëc laø thuoäc veà naêm thöùc, ñeàu noùi teân goïi laø Löï, bôûi vì taát caû ñeàu coù töôùng quaùn saùt. Tö vaø Löï coù gì sai bieät ? Hoûi: Vì sao laïi soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì muoán laøm cho ngöôøi nghi ngôø coù ñöôïc quyeát ñònh roõ raøng. Nghóa laø hai phaùp naøy laàn löôït chuyeån tieáp töông töï, thaáy ngöôøi tö nhieàu thì ngöôøi theá gian cuøng noùi laø ngöôøi naøy löï nhieàu, thaáy ngöôøi löï nhieàu thì ngöôøi theá gian cuøng noùi laø ngöôøi naøy tö nhieàu. Hoaëc coù ngöôøi sinh nghi hai phaùp naøy laø neân, vì laøm cho moái nghi aáy ñöôïc quyeát ñònh, hieån baøy hai loaïi naøy thì theå cuûa noù ñeàu khaùc bieät, cho beân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Tö vaø Löï coù gì sai bieät? Ñaùp: Tö laø nghieäp. Löï laø tueä, ñoù goïi laø sai bieät, Laïi nöõa, Tö vaø töôùng taïo taùc, Löï laø töôùng quaùn saùt. Laïi nöõa, coù naêng löïc phaân bieät veà quaû thuoäc aùi, phi aùi khieán cho khoâng taïp loaïn, laø töôùng thuoäc veà tö; coù naêng löïc phaân bieät veà töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp khieán cho khoâng coù gì nghi hoaëc, laø töôùng thuoäc veà löï. Hoûi: Taát caû caùc phaùp höõu laäu thieän. Baát thieän ñeàu coù theå caûm ñeán quaû dò thuïc thuoäc aùi vaø phi aùi. Taïi sao chæ noùi laø Tö coù naêng löïc phaân bieät veà quaû thuoäc aùi, phi aùi chöù khoâng phaûi laø phaùp khaùc?

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 42 761

Ñaùp: Vì Tö laø öu vieät nhaát cho neân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy, nghóa laø tö coù naêng löïc caûm ñöôïc quaû thuoäc aùi – phi aùi vôùi theá löïc öu vieät nhaát cho neân chæ noùi veà tö. Nhö Keä-Thö-Nhieãm tuy coù duyeân khaùc nhöng bôûi vì con ngöôøi laø hôn haún, cho neân con ngöôøi coù ñöôïc teân goïi aáy, ôû ñaây cuõng nhö vaäy. Hoûi: Phaân bieät veà töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp thì taâm - taâm sôû khaùc cuõng coù naêng löïc naøy, vì sao noùi ñaây laø tueä chöù khoâng phaûi laø phaùp khaùc? Ñaùp: Vì tueä laø öu vieät nhaát cho neân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy, nghóa laø tueä phaân bieät veà töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp neân caùch öu vieät nhaát, cho neân chæ noùi veà tueä, daãn chöùng thí duï nhö tröôùc. Hoûi: Nhöõng tueä naøo coù naêng löïc phaân bieät veà töï töôùng cuûa caùc phaùp, nhöõng tueä naøo coù naêng löïc phaân bieät veà coïng töôùng cuûa caùc phaùp? Ñaùp: Phaân bieät veà töôùng cuûa neân vaät, ñoù laø phaân bieät veà töï töôùng,

phaân bieät veà töôùng cuûa nhieàu vaät, ñoù laø phaân bieät veà coïng töôùng. Laïi nöõa, phaân bieät veà moãi neân uaån..., ñoù laø phaân bieät veà töï töôùng; phaân bieät veà hai uaån, ba uaån..., ñoù laø phaân bieät veà coïng töôùng. Laïi nöõa, do Vaên -Tö maø thaønh tueä, phaàn nhieàu phaân bieät veà töï töôùng; do Tu maø thaønh tueä, phaàn nhieàu phaân bieät veà coïng töôùng. Laïi nöõa, tueä khoâng thaâu nhieáp do möôøi saùu haønh töôùng, phaàn nhieàu phaân bieät veà töï töôùng; tueä thaâu nhieáp do möôøi saùu haønh töôùng chæ phaân bieät veà coïng töôùng. Laïi nöõa, tueä luùc thöïc haønh ñeá, phaàn nhieàu phaân bieät veà töï töôùng, tueä luùc hieän quaùn chæ phaân bieät veà coïng töôùng. Laïi nöõa, tueä quaùn rieâng bieät caùc Ñeá thì goïi laø phaân bieät veà töï töôùng, tueá quaùn toång quaùt caùc ñeá thì goïi laø phaân bieät veà coïng töôùng. Hoûi: Hai loaïi tueä naøy neân bieát nhö theá naøo? Ñaùp: Nhö caùc loaïi ñoà vaät ôû gaàn vaät baùu ñeá thanh, thì töï töôùng khoâng hieän naøy, bôûi vì ñeàu gioáng nhö maøu saéc cuûa Vaät baùu aáy, tueä phaân bieät veà coïng töôùng neân bieát cuõng nhö vaäy, nhö caùc loaïi ñoà vaät caùch xa vaät baùu ñeá Thanh, thì maøu saéc xanh, vaøng... khaùc nhau hieän baøy roõ raøng, tueä phaân bieät veà töï tieáng neân bieát cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, nhö ngöôøi caàm ñuoác. Laïi nöõa, nhö taám göông xa soi chieáu thì töôùng rieâng bieät khoâng hieän naøy, tueä phaân bieät veà coïng töôùng neân bieát cuõng nhö vaäy, nhö taám göông soi chieáu gaàn thì töôùng rieâng bieät ñeàu roõ raøng, tueä phaân bieät veà töï töôùng neân bieát cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, nhö ngöôøi töø xa nhìn nhöõng caûnh vaäy nuùi röøng..., tueä phaân bieät veà coïng töôùng neân bieát cuõng nhö vaäy, nhö ngöôøi ôû gaàn nhìn nhöõng caûnh vaät nuùi röøng..., tueä phaân bieät veà töï töôùng

neân bieát cuõng nhö vaäy. Hoûi: Trong naøy ñaõ noùi ñeán tueä do Vaên-Tö-Tu maø thaønh, thì töôùng aáy theá naøo? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: "Neáu ñoái vôùi ngöôøi hai phaàn giaùo trong ba Taïng, thoï trì chuyeån ñoïc troïn veïn vaø truyeàn baù khaép nôi, thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, döïa vaøo ñaây phaùt sinh tueä do Tö maø thaønh, döïa vaøo ñaây phaùt sinh tueä do tu thaønh thaønh, töø ñaây ñoaïn tröø phieàn naõo chöùng ñöôïc Nieát-baøn, nhö döïa vaøo quaëng vaøng sinh ra vaøng, döïa vaøo vaøng sinh ra kim cöông, töø ñaây coù theå phaù tan nhöõng vaät nhö nuùi ñaù.... Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy: Neáu ñoái vôùi ngöôøi hai phaàn giaùo trong ba taïng, thoï trì... chuyeån ñoïc troïn veïn vaø truyeàn baù khaép nôi, laø tueä do sinh maø coù ñöôïc, döïa vaøo ñaây phaùt sinh thueä do vaên maø thaønh, döïa vaøo ñaây phaùt sinh tueä do Tu maø thaønh, döïa vaøo ñaây phaùt sinh tueä do Tö vaø thaønh, döïa vaøo ñaây phaùt sinh tueä do Tu maø thaønh, töø ñaây ñoaïn tröø phieàn naõo chöùng ñöôïc Nieát-baøn; nhö döïa vaøo haït gioáng sinh ra maàm non, döïa vaøo maàm non sinh ra thaân caâu, döïa vaøo thaân caây chuyeån bieán sinh ra caønh, laù, hoa, quaû. Laïi nöõa, döïa vaøo vaên sinh tueä thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, döïa vaøo tö sinh tueä thì goïi laø tueä do tö maø thaønh, döïa vaøo tu sinh tueä thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Laïi nöõa, do vaên maø daãn daét tueä thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, do tö maø daãn daét tueä thì goïi laø

tueä do tö maø thaønh, do tu maø daãn daét tueä thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Laïi nöõa, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa duyeân thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa nhaân thì goïi laø tueä do tö maø thaønh, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa nhaân vaø duyeân thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Laïi nöõa, tu phaùt khôûi do löïc cuûa nhaân vaø duyeân thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Laïi nöõa, tueä phaùt khôûi do tha löïc thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, tueä phaùt khôûi do töï löïc thì goïi laø tueä do tö maø thaønh, tueä phaùt khôûi do töï löïc maø tha löïc thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Laïi nöõa, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa tö löông thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa töï taùnh thì goïi laø tueä do tö maø thaønh, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa tö löông vaø töï taùnh thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Laïi nöõa, tueä phaùt khôûi do ngoaïi löïc thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, tueä phaùt khôûi do noäi löïc thì goïi laø tueä do tö maø thaønh, tueä phaùt khôûi do ngoaïi löïc vaø noäi löïc thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Laïi nöõa, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa giaùo thì goïi laø tueä do vaên maø thaønh, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa nghóa thì goïi laø tueä do tö maø thaønh, tueä phaùt khôûi do löïc cuûa ñònh thì goïi laø tueä do tu maø thaønh. Hoûi: Ba tueä nhö vaäy coù gì sai bieät?

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 42 763

Ñaùp: Tueä do vaên maø thaønh, ñoái vôùi taát caû moïi luùc ñeàu döïa vaøo teân goïi maø hieåu roõ yù nghóa, ngöôøi tu haønh daáy leân yù nieäm nhö vaäy: Toá-ñaùt-laõm, tyø-naïi-da vaø A-tyø-ñaït-ma ñaõ noùi laø coù yù nghóa gì? Thaân giaùo quyõ phaïm vaø ngöôøi cuøng phaïm haïnh ñaõ noùi laø coù yù nghóa gì? Caùc luaän thuyeát khaùc ñaõ noùi laø coù yù nghóa gì? Tuøy theo nhöõng yù nieäm aáy ñeàu coù naêng löïc hieåu roõ raøng. Tueä do Tö maø thaønh, coù luùc döïa vaøo teân goïi maø hieåu roõ yù nghóa, coù luùc khoâng döïa vaøo teân goïi maø hieåu roõ yù nghóa. Tueä do tu maø thaønh, ñoái vôùi taát caû moïi luùc khoâng döïa vaøo teân goïi maø hieåu roõ yù nghóa. Nhö coù ba ngöôøi böôùc vaøo hoà nöôùc taém goäi, ngöôøi thöù nhaát chöa hoïc caùch bôi, ngöôøi thöù hai ñaõ hoïc nhöng bôi chöa thaønh thaïo, ngöôøi thöù ba hoïc bôi ñaõ thaønh thaïo. Ngöôøi chöa hoïc caùch bôi, ñoái vôùi taát caû moïi luùc caàn phaûi baùm vaøo nhöõng luøm coû ven bôø, sau ñoù môùi coù theå taém goäi, tueä do vaên maø thaønh, beân bieát cuõng nhö vaäy, ngöôøi ñaõ hoïc nhöng bôi chöa thaønh thaïo, hoaëc laø baùm vaøo luøm coû maø vaãn coù theå taém goäi ñöôïc, tueä do tö maø thaønh, neân bieát cuõng nhö vaäy, ngöôøi hoïc bôi ñaõ thaønh thaïo, ñoái vôùi taát caû moïi luùc khoâng caàn baùm vaøo choã naøo maø cöù töï nhieân taém röûa, tueä do tu maø thaønh, neân bieát cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, tueä do vaên maø thaønh laøm nhaân cuûa ba tueä; tueä do Tö maø thaønh chæ laø nhaân cuûa tö tueä chöù khoâng phaûi laø nhaân cuûa Vaên tueä, bôûi vì tö tueä laø yeáu keùm, khoâng phaûi laø nhaân cuûa tu tueä bôûi vì Tö tueä ôû caùch giôùi khaùc; tueä do tu maø thaønh chæ laøm nhaân cuûa tu tueä chöù khoâng phaûi laø nhaân cuûa vaên tueä, bôûi vì tu tueä laø yeáu keùm, khoâng phaûi laø nhaân cuûa tö tueä, bôûi vì tu tueä cuõng yeáu keùm vaø ôû caûnh giôùi khaùc. Laïi nöõa, tueä do vaên maø thaønh chæ laø quaû cuûa vaên tueä chöù khoâng phaûi laø quaû cuûa hai tueä

coøn laïi, bôûi vì vaên tueä laø hôn haún; tueä do tö laø thaønh laø quaû cuûa hai tueä chöù khoâng phaûi laø quaû cuûa Tu tueä, bôûi vì tu tueä laø hôn haún ôû caûnh giôùi khaùc, tueä do tu maø thaønh laø quaû cuûa hai tueä chöù khoâng phaûi laø quaû cuûa tö tueä, bôûi vì tu tueä cuûa caûnh giôùi khaùc. Laïi nöõa, tueä do vaên maø thaønh luùc hieän roõ tröôùc maét thì chæ tu vaên tueä, tueä do tö maø thaønh luùc hieän roõ tröôùc maét thì chæ tu tö tueä, tueä do tu maø thaønh luùc hieän roõ tröôùc maét thì coù naêng löïc tu caû ba tueä. Hoûi: Vì sao hai tueä vaøo luùc hieän roõ tröôùc maët thì chæ tu chuûng loaïi cuûa mình, tueä do tu maø thaønh laïi coù naêng löïc tu caû ba loaïi? Ñaùp: Hai tueä Vaên-Tö khoâng döïa vaøo ñònh maø phaùt sinh, theá löïc thaáp keùm cho neân luùc hieän roõ tröôùc maét chæ tu chuûng loaïi cuûa mình vaø chuûng loaïi khaùc ôû vò lai; tueä do tu maø thaønh döïa vaøo Ñònh phaùt sinh, theá löïc taêng maïnh cho neân luùc hieän roõ tröôùc maét thì coù naêng löïc tu chuûng

loaïi cuûa mình vaø tu chuûng loaïi khaùc. Tu chuûng loaïi cuûa mình laø hieän taïi taäp tu thì vò lai coù theå ty. Tu chuûng loaïi khaùc laø chæ tu thuoäc vò lai. Laïi nöõa, tueä do Vaên-Tö maø thaønh, luùc saùt ma thöù nhaát hieän roõ tröôùc maét chæ thaønh töïu hieän taïi, veà sau luùc khoâng khoûi leân thì chæ thaønh töïu quaù khöù, tueä do tu maø thaønh chöa töøng ñaït ñöôïc, saùt ma thöù nhaát hieän roõ tröôùc maét thì thaønh töïu vò lai, hieän taïi, saùt-na thöù hai veà sau thaønh töïu caû ba ñôøi, veà sau luùc khoâng khoûi leân thì chæ thaønh töïu quaù khöù vò lai. Caùc sö khaùc noùi : Hai tueä vaên - Tö coù luyeän taäp xuyeân suoát toát ñeïp thì luùc hieän roõ tröôùc maét, cuõng tu phaùp thieän thuoäc chuûng loaïi cuûa mình ôû vò lai. Ñoù laø noùi ñeán thaønh töïu chöù khoâng phaûi laø nhö tröôùc ñaõ noùi. Ba tueä nhö vaäy, veà giôùi thì coõi duïc coù hai, ñoù laø tueä do vaên maø thaønh vaø tueä do Tö maø thaønh, coõi saéc coù hai, ñoù laø tueä maø thaønh vaø tueä do tu maø thaønh, coõi voâ saéc chæ coù tueä do tu maø thaønh. Hoûi: Vì sao coõi duïc khoâng coù tueä do tu maø thaønh? Ñaùp: Bôûi vì coõi duïc laø coõi khoâng nhaát ñònh, khoâng phaûi laø nôi cuûa tu, khoâng phaûi laø nôi cuûa lìa nhieãm, neáu luùc muoán tu thì rôi vaøo trong phaïm vi cuûa tö. Hoûi: Vì sao coõi saéc, voâ saéc khoâng coù tueä do tö maø thaønh? Ñaùp: Bôûi vì coõi saéc, voâ saéc laø coõi cuûa ñònh, laø nôi cuûa tu, laø nôi cuûa lìa nhieãm, neáu luùc saép tö thì thuoäc veà trong phaïm vi cuûa tu. Hoûi: Vì sao coõi voâ saéc khoâng coù tueä do vaên maø thaønh. Ñaùp: Bôûi vì coõi aáy khoâng coù nhó caên ñeå tuøy yù nghe phaùp, tueä do vaên maø thaønh caàn phaûi nhôø vaøo nhæ caên ñeå tuøy yù nghe phaùp, roài laàn löôït chuyeån ñoåi coù theå daãn daét hieän roõ tröôùc maét. Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Coõi duïc coù ñuû ba tueä, coõi saéc, voâ saéc nhö tröôùc ñaõ noùi. Tueä do tu maø thaønh ôû coõi duïc, nhö theá tuïc trí hieän quaùn bieân, cuøng caùc Tam-ma-ñòa khoâng khoâng, voâ nguyeän voâ nguyeän, voâ töôùng, voâ töôùng, maø luùc taän trí ñaõ tu caên thieän töông öùng cuûa coõi duïc. Nhöng bôûi vì raát ít cho neân caùc nôi khoâng noùi ñeán. Coù sö khaùc noùi: Coõi duïc vaø coõi saéc ñeàu coù ñuû ba tueä, coõi voâ saéc chæ coù tueä do tu maø thaønh. Hoaëc coù ngöôøi noùi: Coõi duïc vaø coõi saéc ñeàu coù ñuû ba tueä, coõi voâ saéc coù hai loaïi, ñoù laø tueä do tö -tu maø thaønh. Laïi coù ngöôøi

noùi: Ba coõi ñeàu coù ñuû ba tueä. Lôøi bình: Neân bieát trong naøy, caùch noùi thöù nhaát laø hôïp lyù. Veà ñòa thì tueä do vaên maø thaønh thuoäc veà naêm ñòa, ñoù laø coõi duïc vaø boán tænh löï. Coù ngöôøi noùi: thuoäc veà saùu ñòa, ñoù laø naêm ñòa tröôùc vaø tænh löï trung gian, Coù ngöôøi noùi: Thuoäc veà baûy ñòa, ñoù laø saéc ñòa tröôùc vaø vò chí. Tueä do tö maø thaønh chæ thuoäc veà neân ñòa, ñoù laø coõi duïc. Tueä do tu

maø thaønh. Höõu laäu thì thuoäc veà möôøi baûy ñòa, ñoù laø boán tónh löï - boán caän phaàn. Tónh löïc trung gian - boán voâ saéc vaø boán caän phaàn, voâ laäu thì thuoäc veà chín ñòa, ñoù laø boán tónh löï - vò chí - trung gian vaø ba voâ saéc döôùi. Veà sôû y thì tueä do Vaên maø thaønh döïa vaøo thaân cuûa coõi duïc vaø coõi saéc, tueä do tö maø thaønh döïa vaøo thaân cuûa coõi duïc, tueä do tu maø thaønh döïa vaøo thaân cuûa ba coõi. Veà haønh töôùng, coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Tueä do Vaên - Tö maø thaønh khoâng phaûi laø möôøi saùu thaønh höôùng, bôûi vì laø höõu laäu, tueä do tu maø thaønh thuoäc veà ngöôøi saùu thaønh töôùng, hoaëc laø haønh töôùng khaùc. Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy; ba tueä ñeàu chung cho caû möôøi saùu haønh töôùng vaø haønh töôùng khaùc, bôûi vì möôøi saùu haønh töôùng bao goàm caû höõu laäu vaø voâ laäu. Hoûi: Neáu ba tueä ñeàu chung cho caû möôøi saùu haønh töôùng vaø haønh töôùng khaùc, nhö vaäy ba tueä coù gì sai bieät? Ñaùp: Nhö tröôùc ñaõ noùi veà caùc loaïi sai bieät, nhöng tueä do vaên-tö maø thaønh, bôûi vì töï löïc cho neân khoâng coù tu thuoäc vò lai, bôûi vì tha löïc cho neân coù tu thuoäc vò lai; tueä do tu maø thaønh, bôûi vì töï löïc cho neân coù tu thuoäc vò lai, ñoù goïi laø sai bieät. Veà sôû duyeân thì ba tueä ñeàu duyeân vôùi taát caû caùc phaùp. Veà nieäm truù thì ba tueä ñeàu bao goàm caû boán nieäm truù. Veà trí thì tueä do vaên - tu maø thaønh, chæ laø theá tuïc trí, tueä do tu maø thaønh bao goàm caû möôøi trí. Veà caên töông öng thì tueä do vaên - tu maø thaønh töông öng vôùi ba caên, ñoù laø Laïc - Hyû vaø Xaõ, tueä do tö maø thaønh töông öng vôùi hai caên, ñoù laø hyû vaø xaû. Veà Tam-ma-ñòa cuøng coù, tueä do vaên - tö maø thaønh cuøng coù vaø khoâng cuøng coù vôùi ba Tam-ma-ñòa. Veà quaù khöù vò lai hieän taïi, ba tueä naøy ñeàu thuoäc veà ba ñôøi, duyeân vôùi ba ñôøi vaø taùch bieät thôøi gian. Veà thieän, baát thieän, voâ kyù, ba tueä naøy ñeàu laø thieän, duyeân vôùi ba loaïi. Veà heä thuoäc vaø khoâng heä thuoäc coõi duïc, tueä do tu maø thaønh heä thuoäc coõi saéc, voâ saéc vaø khoâng heä thuoäc, ba tueä ñeàu duyeân vôùi heä thuoäc ba coõi laø khoâng heä thuoäc. Veà hoïc, voâ hoïc maø phi hoïc phi voâ hoïc, tueä do Vaên - Tö maø thaønh chæ laø phi hoïc phi voâ hoïc, tueä do tu maø thaønh bao goàm cuøa ba loaïi, ba tueä ñeàu duyeân vôùi ba loaïi. Do kieán maø ñoaïn - do tu maø ñoaïn vaø khoâng ñoaïn, thöù tueä do vaên - tö maø thaønh chæ do tu maø ñoaïn, tueä do tu maø thaønh goàm caû do tu maø ñoaïn vaø khoâng ñoaïn, ba tueä ñeàu duyeân vôùi ba loaïi. Veà duyeân vôùi sanh - duyeân vôùi nghóa, thì ba tueä naøy ñeàu duyeân vôùi ba loaïi. Thuoäc veà yù ñòa - thuoäc veà naêm thöùc phaàn, thì ba tueä naøy chæ thuoäc veà yù ñòa, bôûi vì trong naêm thöùc khoâng coù gia haïnh thieän. Veà gia haïnh ñaéc - ly nhieãm ñaéc vaø sinh ñaéc, thì ba tueä naøy ñeàu bao goàm gia haïnh ñaéc vaø ly nhieãm

ñaéc, chöù khoâng phaûi laø sinh ñaéc, tueä do vaên - tö maø thaønh vaø ly nhieãm ñaéc, bôûi vì luùc lìa nhieãm cuûa Höõu Ñaûnh maø ñaït ñöôïc. Coù ngöôøi noùi: ba tueä tuy laø gia haïnh ñaéc maø cuõng coù theå noùi laø sinh ñaéc, nôi bình töø ñòa treân maát ñi, luùc sinh vaøo ñòa döôùi cuõng coù ñaït ñöôïc. Coù sö khaùc noùi: Tueä do vaên maø thaønh, ôû coõi duïc thì chæ laø gia haïnh ñaéc, ôû coõi saéc thì coù theå noùi laø gia haïnh ñaéc, coù theå noùi laø sinh ñaéc. Coù theå noùi laø gia haïnh ñaéc, nghóa laø ôû coõi duïc gia haïnh tu taäp tueä do vaên maø thaønh, quaùn saùt töï töôùng vaø coïng töôùng cuûa caùc phaùp, ngöôøi heát söùc thuaàn phuïc töø coõi duïc maát ñi, sinh ra ñeán coõi saéc môùi coù theå ñaït ñöôïc. Coù theå noùi laø sinh ñaéc, thì tuy ôû coõi duïc gia haïng tu taäp tueä do vaên maø thaønh, quaùn saùt töï töôùng vaø coäng töôùng cuûa caùc phaùp, neán chöa thanh thì luùc aáy haõy coøn chöa coù theå ñaït ñöôïc, caàn phaûi sinh ñeán coïi saéc thì môùi ñaït ñöôïc tueä aáy. Tueä do Tö maø thaønh chæ laø gia haïnh ñaéc, tueä do tu maø thaønh goàm caû ba loaïi ñaéc, bôûi vì luùc gia haïnh - lìa nhieãm - sinh ra maø ñaït ñöôïc. Hoûi: Ba tueä nhö vaäy thì thanh vaên - ñoäc giaùc maø nhö lai voán coù maáy loaïi? Ñaùp: Tuy nhö lai coù ñuû ba tueä, nhöng chính laø tueä do tu maø thaønh ñaõ hieån baøy, nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì töï nhieân giaùc ngoä voán coù coâng ñöùc tu taäp cuûa möôøi löïc - boán voâ uùy vaø ñaïi bi... ñoäc giaùc tuy voán coù ba tueä, nhöng chính laø tueä do tö laø thaønh ñaõ hieån baøy. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì ñoäc giaùc tuy töï nhieân giaùc ngoä, maø khoâng coù caùc coâng ñöùc tu taäp cuûa möôøi löïc - boán voâ uùy..., nhôø tö duy ngaãm nghó nhieàu maø nhaäp ñaïo. Thanh vaên tuy voán coù ba tueä, nhöng chính laø tueä do vaên maø thaønh ñaõ hieån baøy. Nguyeân côù theá naøo? Bôûi vì hoï nghe phaùp aâm maø nhaäp ñaïo. Laïi nöõa, ba tueä nhö vaäy ñeàu coù theå goïi laø tueä do vaên maø thaønh, nhö noùi: Nhôø nghe nhieàu maø coù naêng löïc nhaän bieát phaùp...; ñeàu coù theå goïi laø tueä do tö maø thaønh, nhö trong naøy noùi lo nghó töùc laø lo nghó thuoäc veà tueä, töïa nhö tö duy cho neân cuõng goïi laø tö; ñeàu coù theå goïi laø tueä do tu maø thaønh, nhö noùi: Theá naøo laø pheùp neân tu? Ñoù laø phaùp höõu vi thieän. Laïi trong kinh noùi: Coù ba loaïi tueä: 1. Tueä cuûa ngoân thuyeát cöùu caùnh, töùc laø tueä do vaên maø thaønh noùi trong naøy. 2. Tueä cuûa tö löï cöùu caùnh, töùc laø tueä do tö maø thaønh noùi trong naøy. 3. Tueä cuûa xuaát ly cöùu caùnh, töùc laø tueä do tu maø thaønh noùi trong naøy. Taát caû gia haïnh thieän thuoäc taâm. Taâm sôû ñeàu thaâu nhieáp vaøo ba phaåm tueä nhö vaäy.

Theá naøo laø taàm? Cho ñeán noùi roäng ra. Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy chaùnh nghóa. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Taàm - Töù chính laø taâm. Nhö phaùi thí duï, vì ngaên chaën caùi chaáp aáy ñeå hieån baøy taàm vaø töù laø taâm sôû phaùp. Hoaëc laïi coù ngöôøi chaáp: Taàm-Töù laø giaû taïm chöù khoâng coù thaät. Vì ngaên chaën caùi chaáp aáy ñeå hieån baøy hai loaïi naøy laø phaùp coù thaät, cho neân soaïn ra

phaàn luaän naøy. Hoûi: Theá naøo laø taàm? Ñaùp: Nhöõng taâm tìm kieám - bieän giaûi saùng toû bieåu hieän roõ raøng - suy ñoaùn - phaùc hoïa– phaân bieät veà taùnh - phaân bieät veà loaïi, ñoù goïi laø taàm. Nhöõng taâm tìm kieám... tuy teân goïi coù khaùc maø theå khoâng coù gì sai bieät, bôûi vì ñeàu laø hieån baøy roõ raøng töï taùnh cuûa taàm. Hoûi: Theá naøo laø Töù? Ñaùp: Nhöõng taâm doø xeùt, quaùn saùt, tuøy haønh, tuøy chuyeån, tuøy löu, tuøy thuoäc, ñoù goïi laø töù. Nhöõng taâm doø xeùt, quaùn saùt... tuy teân goïi coù khaùc maø theå khoâng coù gì sai bieät , bôûi vì ñeàu laø hieån baøy roõ raøng töï taùnh cuûa töù. Hoûi: Taàm vaø Töù coù gì sai bieät? Ñaùp: Taâm coù thaønh thoâ goïi laø taàm, taâm coù thaùnh teá goïi laø töù, ñoù goïi laø sai bieät giöõa taàm vaø töù. Hoûi: Vì sao loaïi soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì muoán laø cho ngöôøi nghi ngôø coù ñöôïc quyeát ñònh roõ raøng. Nghóa laø hai phaùp naøy laàn löôït chuyeån ñoåi töông töï, thaáy ngöôøi taàm nhieàu thì ngöôøi theá gian cuøng noùi ngöôøi naøy laø töù nhieàu, thaáy ngöôøi töù nhieàu thì ngöôøi theá gian cuøng noùi ngöôøi naøy laø taàm nhieàu. Hoaëc coù ngöôøi sinh nghi hai phaùp naøy coù theå laø neân. Vì muoán laø cho moái nghi aáy ñöôïc quyeát ñònh, ñeå hieån baøy töï theå cuûa hai loaïi naøy khaùc nhau, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Trong naøy ñaõ noùi veà taâm coù taùnh thoâ teá laø hieån baøy nghóa gì? Ñaùp: Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Ñaây laø hieån baøy veà taùnh thoâ - taùnh teá cuûa taâm. Neáu noùi nhö vaäy thì taàm-töù phaûi laáy taâm laøm töï taùnh, cuõng khoâng töông öng vôùi neân vaät, bôûi vì khoâng cuøng coù thoâ-teá trong neân vaät. Coù sö khaùc noùi: ÔÛ ñaây hieån baøy luùc taâm thoâ thì coù taùnh cuûa taàm, luùc taâm teá thì coù taùnh cuûa töù. Neáu noùi nhö vaäy thì caàn phaûi hieån baøy taàm vaø töù khoâng phaûi laø cuøng neân taâm, bôûi vì luùc taâm thoâ - teá thì saùt-na khaùc nhau.

SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 42 768

Lôøi bình: neân ñöa ra caùch noùi nhö vaäy: trong naøy bieåu hieän roõ raøng ngay trong neân taâm thì thaùnh thoâ goïi laø taàm, taùnh teá goïi laø töù. Neáu noùi nhö vaäy thì heån baøy trong neân taâm coù taàm coù töù, taàm khieán cho taâm thoâ, töù khieán cho taâm teá. Hoûi: laøm sao cuøng neân taâm maø laïi phaùp thoâ-teá khoâng traùi ngöôïc laãn nhau? Ñaùp: Bôûi vì nhöõng taïo taùc khaùc nhau, taùnh cuûa taàm maïnh meõ nhanh nhaïy, taùnh cuûa töù chaäm chaïp khoâng nhaïy, vì cuøng giuùp cho neân taâm, tuy thoâ-teá maø khoâng traùi vôùi nhau Hoûi: Taâm töù thoâ teá thì töôùng cuûa chuùng nhö theá naøo? Ñaùp: Nhö caây kim vaø loâng chim boù laïi thaønh neân boù, aùp vaøo thaân seõ sinh ra caûm nhaän nhanh nhaïy vaø chaäm chaïp, taàm vaø töù cuõng nhö vaäy. Laïi nhö nöôùc vaø röôïu hoøa vaøo nhau ngaäm ôû trong mieäng, seõ sinh ra caûm giaùc nhanh nhaïy vaø chaäm chaïp, taàm vaø töù cuõng nhö vaäy. Laïi nhö muoái vaø boät troän vaøo nhau ñaët vaøo trong mieäng, seõ sinh ra caûm giaùc nhanh nhaïy vaø chaäm chaïp, taàm vaø töù cuõng nhö vaäy. Luaän Phaùp uaån noùi: “Nhö trôøi noåi saám seùt chaán ñoäng, ngöôøi thoåi tuø vaø vang doäi ban ñaàu to veà sau nhoû, taàm vaø töù cuõng nhö vaäy”. Laïi noùi nhö vaäy: “Nhö chim bay giöõa hö khoâng, luùc giöông caùnh bay leân, tröôùc thoâ-sau teá, taàm vaø töù cuõng nhö vaäy”. Nhöõng caùch noùi aáy ñeàu hieån baøy taàm töù

khoâng cuøng luùc taêng theâm taùc duïng vì coù tröôùc-sau. Coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: nhö laáy bô chín ñaët vaøo trong nöôùc laïnh, aùnh saùng maët trôøi chieáu vaøo, bôûi vì nöôùc vaø aùnh maët trôøi cho neân khoâng tan ra cuõng khoâng ñoâng laïi. Nhö vaäy neân taâm coù taàm coù töù, hai löïc naøy tuøy theo maø duy trì khoâng phaûi laø thoâ cuõng khoâng phaûi laø teá, cho neân taàm vaø töù coù theå töông öng laãn nhau, taàm khieán cho taâm thoâ, töù khieán cho taâm teá. Trong naøy sô löôïc coù ba loaïi phaân bieät: 1. Phaân bieät veà töï taùnh, ñoù laø taàm vaø töù 2. Phaân bieät veà tuøy nieäm, ñoù laø nieäm töông öng vôùi yù thöùc 3. Phaân bieät veà suy ñoaùn, ñoù laù yù ñòa khoâng nhaát ñònh. Tueä cuûa coõi duïc thuoäc naêm thöùc thaân chæ coù neân loaïi phaân bieät veà töï taùnh, tuy cuõng coù nieäm maø khoâng phaûi laø phaân bieät veà tuøy nieäm, bôûi vì khoâng coù theå nhôù nghó, tuy cuõng coù tueä maø khoâng phaûi laø phaân bieät veà suy ñoaùn, bôûi vì khoâng coù naêng löïc suy ñoaùn. YÙ nghóa cuûa coõi duïc coù ñuû ba loaïi phaân bieät. Ba thöùc thaân cuûa tónh löï thöù nhaát chæ coù neân loaïi phaân bieät veà töï taùnh, tuy coù nieäm vaø tueä maø khoâng phaûi laø hai loaïi phaân bieät kia, nghóa nhö tröôùc noùi. YÙ ñòa cuûa tænh töï thöù nhaát, neáu laø baát ñònh thì coù ñuû ba

loaïi phaân bieät, neáu thuoäc veà ñònh thì coù hai loaïi phaân bieät, ñoù laø töï taùnh vaø tuøy nieäm, tuy cuõng coù tueä maø kh6ng phaûi laø phaân bieät veà suy ñoaùn, bôûi vì neáu luùc suy ñoaùn thì rôøi khoûi ñònh. Taâm cuûa tónh löï thöù hai, thöù ba, thöù tö, neáu laø baát ñònh thì coù hai loaïi phaân bieät, ñoù laø tuøy nieäm vaø suy ñoaùn, tröø ra töï taùnh bôûi vì noù khoâng coù taàm vaø töù, neáu thuoäc veà ñònh thì chæ coù neân loaïi phaân bieät veà tuøy nieäm. Taâm cuûa coõi voâ saéc, neáu laø baát ñònh thì coù hai loaïi phaân bieät, tröø ra töï taùnh, neáu thuoäc veà ñònh thì chæ coù neân loaïi phaân bieät veà tuøy nieäm. Caùc taâm voâ laäu tuøy theo baát ñònh maø coù, chæ coù phaân bieät, nghóa laø tröø ra suy ñoaùn maø coù, chæ coù neân phaân bieät, ñoù laø tuøy nieäm, khoâng coù ñuû ba loaïi laø bôûi vì khoâng coù baát ñònh. Theá naøo laø tuøy mieân? Cho ñeán noùi roäng ra Hoûi: Vì sao soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì ngaên chaën toâng chæ cuûa ngöôøi khaùc ñeå hieån baøy chaùnh nghóa. Nghóa laø hoaëc coù ngöôøi chaáp: Tuøy mieân vaø taâm taùn loaïn khoâng coù theå rieâng bieät. Vì ngaên chaën caùi chaáp aáy vaø caàn phaûi hieån baøy theå cuûa hai loaïi naøy laø khaùc nhau, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Hoûi: Theá naøo laø tuøy mieân? Ñaùp: Nhöõng taâm khoâng vaéng laëng-khoâng döøng laïi-noùng voäi laêng xaêng, taùnh noùng voäi cuûa taâm, ñoù goïi laø tuøy mieân. Khoâng vaéng laëng... tuy teân goïi coù khaùc maø theå khoâng coù gì sai bieät, bôûi vì ñeàu laø hieån baøy roõ raøng töï taùnh cuûa tuøy mieân. Hoûi: Theá naøo laø taâm loaïn Ñaùp: Nhöõng taâm taùn loaïn... tuy teân goïi coù khaùc maø theå khoâng coù gì sai bieät, bôûi vì ñeàu laø hieån baøy roõ raøng töï taùnh cuûa taâm loaïn. Hoûi: Tuøy mieân vaø taâm loaïn coù gì sai bieät? Ñaùp: Töôùng khoâng vaéng laëng goïi laø tuøy mieân, töôùng khoâng phaûi laø neân caûnh goïi laø taâm loaïn, ñoù goïi laø sai bieät giöõa hai loaïi. Hoûi: Vì sao laïi soaïn ra phaàn luaän naøy? Ñaùp: Vì laøm cho ngöôøi nghi ngôø coù ñöôïc quyeát ñònh roõ raøng. Ng-

hóa laø hai phaùp naøy laàn löôït chuyeån ñoåi töông töï, thaáy ngöôøi tuøy mieân thì ngöôøi theá gian cuøng noùi ngöôøi naøy laø taâm loaïn, thaáy ngöôøi taâm loaïn thì ngöôøi theá gian cuøng noùi ngöôøi naøy laø tuøy mieân. Hoaëc coù ngöôøi sinh nghi hai loaïi naøy chæ laø neân. Vì muoán laøm cho moái nghi naøy ñöôïc quyeát ñònh, hieån baøy theå cuûa hai loaïi naøy laø khaùc nhau, cho neân soaïn ra phaàn luaän naøy. Töôùng khoâng vaéng laëng, nghóa laø khieán cho taâm noùng voäi laøm chöôùng ngaïi ñeán ñònh cuûa naêm chi, boán chi. Töôùng khoâng phaûi laø neân caûnh nghóa laø khieán cho taâm troâi noåi theo saéc thanh-höông vò xuùc ôû beân

ngoaøi. Hoûi: Tuøy mieân vaø taâm loaïn thì töôùng aáy nhö theá naøo? Ñaùp: Nhö ngöôøi ñang ngoài treân göôøng boãng nhieân vuït ñöùng leân, tuøy mieân cuõng nhö vaäy, bôûi vì taâm phaùt ñoäng, vöøa thuùc giuïc ñaõ laøm cho hoaït doäng, taâm loaïn cuõng nhö vaäy, bôûi vì khieán cho taâm thöôøng xuyeân di chuyeån ñoái vôùi caûnh. Laïi nhö laøm cho nöôùc töø mieäng suoái phun ra, tuøy mieân cuõng nhö vaäy, bôûi vì laøm cho taâm noùng voäi, laøm cho nöôùc phun ra roài chaûy traøn caùc ao hoà, taâm loaïn cuõng nhö vaäy, bôûi vì laøm cho taâm taûn maùc khaép nôi. Hoûi: Taâm loaïn laáy gì laøm töï taùnh? Ñaùp: Laáy Tam-ma-ñòa-nhieãm oâ laøm töï taùnh coù ngöôøi ñöa ra caùch noùi naøy: Coù taâm sôû rieâng bieät goïi laø taâm loaïn, chöù khoâng phaûi laø tam- ma-ñòa. Lôøi bình: Neân ñöa ra caùch noùi naøy, caùch noùi tröôùc laø hôïp lyù, töùc laø Tam-ma-ñòa töông öng vôùi phieàn naõo, khieán cho taâm thöôøng xuyeân di chuyeån ñoái vôùi caûnh, cho neân goïi laø taâm loaïn. Tuøy mieân vaø taâm loaïn tuy luoân luoân töông öng, nhöng döïa theo taùc duïng taêng leân, caàn phaûi laøm thaønh boán caâu phaân bieät: 1. Coù luùc taâm goïi laø coù tuøy mieân nhöng khoâng phaûi laø coù taâm loaïn, ñoù laø luùc raát noùng voäi ñoái vôùi neân caûnh cuûa tam-ma-ñòa. 2. Coù luùc taâm goïi laø coù taâm loaïn nhöng khoâng phaûi laø coù tuøy mieân, ñoù laø luùc taâm khoâng quaù noùng voäi ñoái vôùi nhieàu caûnh cuûa tam-ma-ñòa. 3. Coù luùc taâm goïi laø coù tuøy mieân maø cuõng coù taâm loaïn, ñoù laø luùc raát noùng voäi ñoái vôùi tam-ma-ñòa ôû nhieàu caûnh. 4. Coù luùc taâm khoâng goïi laø coù tuøy mieân cuõng khoâng phaûi laø coù taâm loaïn, ñoù laø luùc khoâng quaù noùng voäi ñoái vôùi tam-ma-ñòa ôû neân caûnh. Ñaïi ñöùc noùi raèng: neáu taâm goïi laø coù taâm loaïn thì cuõng goïi laø coù tuøy mieân, coù taâm goïi laø coù tuøy mieân nhöng khoâng phaûi laø coù taâm loaïn, ñoù laø luùc raát noùng noäi ñoái vôùi tam-ma-ñòa ôû neân caûnh, nhö ñi neân ñöôøng maø chaïy baêng baêng khoâng nghæ. Laïi nöõa, bôûi vì trong naøy noùi ñeán taâm sôû, thuaän theo neân noùi ñeán nhöõng phaùp ñaïi ñòa, nghóa laø phaùp ñaïi ñòa coù möôøi loaïi: 1. Thoï. 2. Töôûng. 3. Tö. 4. Xuùc. 5. Duïc. 6. Taùc yù.

7. Thaéng giaûi. 8. Nieäm. 9. Tam-ma-ñòa. 10. Tueä. Phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa cuõng coù möôøi loaïi: 1. Baát tín. 2. Giaûi ñaõi. 3. Phoùng daät. 4. Tuøy mieân. 5. Voâ minh. 6. Vong nieäm. 7. Baát chaùnh tri. 8. Taâm loaïn. 9. Phi lyù taùc yù. 10. Taø thaéng giaûi. Hai loaïi phaùp ñaïi ñòa naøy, teân goïi tuy laø hai möôi loaïi maø theå chæ coù möôøi

laêm, nghóa laø trong phaùp ñaïi ñòa thì thoï töôûng-tö-xuùc-duïc, teân goïi laø naêm-theå cuõng laø naêm, trong phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa thì baát tín-giaûi trí-phoùng daät-tuøy mieân-voâ minh, teân goïi cuõng naêm maø theå cuõng laø naêm. Möôøi phaùp coøn laïi thì teân goïi tuy coù möôøi maø theå chæ coù naêm, nghóa laø trong phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa thì vong nieäm chính laø nieäm trong phaùp ñaïi ñòa, baát chaùnh tri chính laø tueä trong phaùp ñaïi ñòa, taâm loaïn, taø thaéng giaûi chính laø thaéng giaûi trong phaùp ñaïi ñòa, baát chaùnh tri chính laù tueä trong phaùp ñaïo ñòa, taâm loaïn chính laø tam-ma-ñòa trong phaùp ñaïi ñòa, phi lyù taùc yù chính laø taùc yù trong phaùp ñaïi ñòa, taø thaéng giaûi chính laø thaéng giaûi trong phaùp ñaïi ñòa. Nhöng maø phaùp ñaïi ñòa goàm caû nhieãm oâ vaø khoâng nhieãm oâ, phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa chæ coù nhieãm oâ, naêm phaùp nhö nieäm… thuaän vôùi phaåm thieän thuø thaéng, phaàn nhieàu kieán laäp ôû trong caùc phaåm thieän. Hoaëc coù ngöôøi sinh nghi chæ laø khoâng nhieãm oâ, cho neân laïi noùi ôû trong phieàn naõo ñòa. Coù ngöôøi noùi: naêm loaïi thuaän vôùi nhieãm oâ cuõng hôn haún, cho neân noùi laïi laàn nöõa, hoân traàm thuaän vôùi ñònh, coøn laïi khoâng nhieãm khaép nôi, cho neân khoâng kieán laäp ôû trong phaùp ñòa naøy. Nhöng ôû trong naøy neân laøm thaønh boán caâu phaân bieät. 1. Coù luùc laø phaùp ñaïi ñòa nhöng khoâng phaûi laø phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa, ñoù laø thoï-töôûng-tö-xuùc-duïc. 2. Coù luùc laø phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa nhöng khoâng phaûi laø phaùp ñaïi ñòa, ñoù laø baát tín-giaûi ñaõi-phoùng daät-tuøy mieân-voâ minh. 3. Coù luùc laø phaùp ñaïi ñòa maø cuõng laø phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa, ñoù laø

vong nieäm. Baát chaùnh tri, taâm loaïn, phi lyù taùc yù, taø thaéng giaûi.

4. Coù luùc khoâng phaûi laø phaùp ñaïi ñòa cuõng khoâng phaûi laø phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa, ñoù laø tröø ra nhöõng töôùng tröôùc.

Coù nhöng ngöôøi muoán cho taâm loaïn khoâng phaûi laø tam-ma-ñòa, hoï noùi hai loaïi phaùp ñaïi ñòa naøy, teân goïi coù hai möôi. Theå coù möôøi saùu, ñaõ laøm thaønh boán caâu phaân bieät so vôùi tröôùc coù khaùc nhau. Nghóa laø caâu thöù nhaát coù saùu phaùp töùc laø naêm loaïi tröôùc vaø tam-ma-ñòa, caâu thöù hai cuõng coù saùu phaùp, ñoù laø naêm loaïi tröôùc vaø taâm loaïn, caâu thöù ba coù boán phaùp, ñoù laø trong naêm loaïi tröôùc tröø ra taâm loaïn, caâu thöù tö nhö tröôùc ñaõ noùi.

Lôøi bình: Trong naøy caùc noùi tröôùc laø hôïp lyù.

Phaùp tieåu phieàn naõo ñòa coù möôøi loaïi:

1. Phaãn.
2. Haäu.
3. Phuù.
4. Naõo.
5. Sieåm.
6. Cuoàng.

7. Rieâng.
8. Kieâu.
9. Taät.
10. Haïi.
Phaùp ñaïi thieän ñòa coù möôøi loaïi:
1. Tín.
2. Tinh tieán.
3. Taøm.
4. Quyù.
5. Voâ tham.
6. Voâ saân.
7. Khinh an.
8. Xaû.
9. Baát phoùng taät.
10. Baát haïi.
Phaùp ñaïi baát thieän ñòa coù naêm loaïi:
1. Voâ minh.
2. Hoân traàm.
3. Tuøy mieân.
4. Voâ taøm.
5. Voâ quyù.
SOÁ 1545 - LUAÄN A TYØ ÑAÏT MA ÑAÏI TYØ BAØ SA, Quyeån 42 773

Phaùp ñaïo höõu phuù voâ kyù ñòa coù ba loaïi: 1. Voâ minh. 2. Hoân traàm. 3. Tuøy mieân. Phaùp ñaïi voâ phuù voâ lyù ñòa coù möôøi loaïi, töùc laø möôøi phaùp ñaïi ñòa nhö thoï töôûng-tö... tröôùc ñaây. Hoûi: Nhöõng phaùp ñaïi ñòa coù yù nghóa gì? Ñaùp: Neáu laø phaùp coù theå ñaït ñöôïc trong taát caû caùc taâm thì goïi laø phaùp ñaïi ñòa, nghóa laø hoaëc nhieãm oâ - khoâng nhieãm oâ, hoaëc höõu laäu - voâ laäu, hoaëc thieän - baát thieän - voâ kyù, hoaëc heä thuoäc ba coõi, khoâng heä thuoäc hoaëc hoïc-voâ hoïc-phi hoïc phi voâ hoïc, hoaëc do kieán maø ñoaïn-do tu maø ñoaïn vaø khoâng ñoaïn, hoaëc thuoäc veà yù ñòa, hoaëc thuoäc veà naêm thöùc thaân, trong taát caû caùc taâm ñeàu coù theå ñaït ñöôïc cho neân goïi laø phaùp ñaïi ñòa. Neáu laø phaùp coù theå ñaït ñöôïc trong taát caû caùc taâm nhieãm oâ thì goïi laø phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa, nghóa laø hoaëc baát thieän, hoaëc voâ kyù, hoaëc heä thuoäc coõi duïc, hoaëc heä thuoäc coõi saéc, hoaëc heä thuoäc coõi voâ saéc, hoaëc do kieán maø ñoaïn, hoaëc do tu maø ñoaïn, hoaëc thuoäc veà yù ñòa, hoaëc thuoäc coõi veà naêm thöùc thaân, bôûi vì luùc phieàn naõo daáy khôûi ñeàu coù theå ñaït ñöôïc cho neân goïi laø phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa. Neân bieát trong naøy naêm loaïi nhö baát tín... chæ cuøng coù vôùi taát caû caùc taâm nhieãm oâ, cho neân laäp thaønh phaùp ñaïi phieàn naõo ñòa, naêm loaïi nhö vong nieäm..., nhö tröôùc ñaõ noùi. Neáu laø phaùp coù theå ñaït ñöôïc trong phaàn ít taâm nhieãm oâ thì goïi laø phaùp tieåu

phieàn naõo ñòa, nghóa laø baûy loaïi nhö phaõn-haän... chæ laø baát thieän, sieån-cuoàng-kieâu thì hoaëc laø baát thieän, hoaëc laø voâ kyù. Laïi baûy loaïi nhö phaãn-haän... chæ heä thuoäc coõi duïc, sieåm- cuoàng heä thuoäc coõi duïc vaø tónh löï thöù nhaát, kieâu heä thuoäc caû ba coõi. Vaû laïi, möôøi loaïi naøy chæ do tu maø ñoaïn, chæ thuoäc veà yù ñòa, neáu luùc neân loaïi daáy khôûi thì chaéc chaén khoâng coù loaïi thöù hai, bôûi vì traùi ngöôïc laãn nhau, cho neân goïi laø phaùp tieåu phieàn naõo ñòa. Neáu laø phaùp chæ coù theå ñaït ñöôïc ôû trong taát caû caùc taâm thieän thì goïi laø phaùp ñaïi thieän ñòa, nghóa laø hoaëc höõu laäu, hoaëc voâ laäu, hoaëc sinh ñaéc thieän, hoaëc gia haïnh thieän, hoaëc heä thuoäc ba coõi, hoaëc khoâng heä thuoäc, hoaëc hoïc, hoaëc voâ hoïc, hoaëc phi hoïc phi voâ hoïc, hoaëc thuoäc veà yù ñòa, hoaëc thuoäc veà naêm thöùc thaân, bôûi vì taát caû caùc taâm thieän ñeàu coù theå ñaït ñöôïc cho neân goïi laø phaùp Ñaïi thieän ñòa. Neáu laø phaùp coù theå ñaït ñöôïc trong taát caû caùc taâm baát thieän thì goïi laø phaùp Ñaïi baát thieän ñòa, nghóa laø hoaëc do kieán khoå maø ñoaïn, hoaëc do kieán taäp maø ñoaïn, hoaëc do kieán Dieät maø ñoaïn, hoaëc do kieán Ñaïo maø ñoaïn, hoaëc do tu maø ñoaïn, hoaëc

thuoäc veà naêm thöùc thaân, bôûi vì ñeàu coù theå ñaït ñöôïc trong taát caû caùc taâm baát thieän cho neân goïi laø phaùp Ñaïi baát thieän ñòa. Neân bieát trong naøy thì Voâ taâm - Voâ quyù, chæ coù theå ñaït ñöôïc ôû trong taát caû taâm höõu phuù voâ kyù thì goïi laø phaùp Ñaïi höõu voâ kyù ñòa, nghóa laø hoaëc taâm töông öùng vôùi Taùt- ca-da kieán vaø bieân chaáp kieán thuoäc coõi Duïc, hoaëc taâm töông öùng vôùi taát caû phieàn naõo thuoäc coõi Saéc - Voââ saéc, hoaëc thuoäc veà yù ñòa , hoaëc thuoäc veà naêm thöùc thaân, bôûi vì ñeàu coù theå ñaït ñöôïc trong taát caû taâm höõu phuù voâ kyù, cho neân goïi laø phaùp Ñaïi höõu phuù voâ kyù ñòa. Neân bieát trong naøy khoâng coù taâm sôû rieâng bieät, chæ laø taùnh höõu phuù voâ kyù thaâu nhieáp, chæ coù voâ minh - hoân traàm - tuøy mieân laø phieàn naõo trieàn laøm chöôùng ngaïi cho Chæ - Quaùn maïnh nhaát, hoaëc laø tuøy mieân coù theå ñaït ñöôïc ôû trong taát caû taâm höõu phuùc voâ kyù khaép nôi, cho neân kieán laäp trong höõu phuù voâ kyù ñòa. Neáu laø phaùp coù theå ñaït ñöôïc trong taát caû taâm voâ phuù voâ kyù thì goïi laø phaùp Ñaïi voâ phuù voâ kyù ñòa, nghóa laø hoaëc heä thuoäc coõi Duïc, hoaëc heä thuoäc coõi Saéc, hoaëc heä thuoäc coõi Voâ saéc, hoaëc thuoäc veà yù ñòa, hoaëc thuoäc veà naêm thöùc thaân, hoaëc dò thuïc sinh, hoaëc oai nghi loä, hoaëc coâng xaûo xöù, hoaëc thoâng qua taâm, bôûi vì ñeàu coù theå ñaït ñöôïc cho neân goïi laø phaùp Ñaïi voâ phuù voâ kyù ñòa. Neân bieát trong naøy khoâng coù taâm sôû rieâng bieät, chæ laø taùnh voâ phuù voâ kyù thaâu nhieáp, töùc laø möôøi loaïi nhö Thoï- Töôûng... coù theå ñaït ñöôïc ôû trong taát caû taâm voâ phuù voâ kyù khaép nôi, cho neân kieán laäp trong voâ phuù voâ kyù ñòa.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.